

Yttrande över motion angående konsumtion, hälsa och miljö

Mathias Tegnér (s) och Susann Ronström (s) lämnade under våren in en motion till Kommunfullmäktige angående konsumtion, hälsa och miljö. Kommunfullmäktige beslutade den 14 juni 2007 att överlämna motionen till kommunstyrelsen, vilken i sin tur lämnade den vidare till Barn- och utbildningsförvaltningen för beredning.

Tegnér och Ronström pekar på att välfärd för med sig att såväl vuxna som barn får överviktsrelaterade sjukdomar samt att jordens resurser är begränsade. De föreslår att Tyresö kommun ska se över hur kommunen kan ta en aktiv roll för att förbättra invånarnas hälsa och samtidigt minska påverkan på jordens resurser.

Tegnér och Ronström föreslår fem åtgärder på hur detta ska genomföras. Som kostsamordnare för barn- och utbildningsförvaltningen har jag nedan svarat på fyra av dessa åtgärder.

1. Att Tyresö kommun redovisar fetthalten i skolmaten med avsikt att sänka den.

Centralköket och skolrestaurangerna har under de senaste fem åren bland annat arbetat med att sänka fetthalten i skolmaten. Den skollunch som serveras idag följer Livsmedelsverkets riktlinje för fettmängd. Fetthalten i skolmaten behöver alltså inte sänkas ytterligare.

År 2001 tog Livsmedelsverket för första gången fram riktlinjer för hur en bra skollunch ska vara sammansatt. Riktlinjerna var baserade på Svenska Näringsrekommendationer för barn och ungdomar i skolåldern. Den 18 december 2002 beslutade Barn- och utbildningsnämnden i Tyresö, att skolor och förskolor i kommunen skulle följa dessa riktlinjer så långt det var möjligt. Ett matprojekt startades och all kökspersonal från skolköken deltog i utbildning om de nya riktlinjerna. Därefter påbörjades ett förändringsarbete i samtliga skolrestauranger. Förändringsarbetet syftade till att följa näringsrekommendationerna, locka alla barn till att äta i matsalen och till att matsvinnet skulle minska.

De förändringar som har gjorts har gällt både själva matsedeln och livsmedelsvalet, men även miljön i matsalen och tiderna för när skollunchen serveras. Det som fortfarande kvarstår, på några av Tyresös skolor, för att följa Livsmedelsverkets riktlinjer fullt ut, är framförallt allt att förbättra matsalsmiljön och schemalaggeningen av när barnen ska äta. På vissa skolor, där matsalarna är för små, serveras fortfarande lunchen för tidigt (före kl. 11:00) och ett för stort antal barn äter samtidigt vilket leder till långa köer, buller, stress och brist på sittplatser.

Tyresö kommun

Barn- och utbildningsförvaltningen · 135 81 Tyresö
Tel 08-5782 91 00 · Fax 08-5782 9200
Barn-utb@tyreso.se · www.tyreso.se

tyresö kommun

I februari 2007 utgav Livsmedelsverket reviderade råd för mat i skolan. Riktlinjerna för skollunchen skiljer sig inte nämnvärt från tidigare, däremot finns nu även riktlinjer för frukost- och mellanmålsservering i skolan. Samtlig skolkökspersonal utbildades i dessa nya riktlinjer under våren 2007

Enligt Svenska Näringsrekommendationer ska skollunchen ge 25 till 35 procent av dagens totala energiintag, vilket för elever i årskurs 4-6 innebär cirka 625 kcal.

Mängden fett i lunchmåltiden ska vara 23 gram, varav det mättade fett maximalt får utgöra maximalt 8 gram.

Genom att följa Livsmedelsverkets riktlinjer kan vi garantera att barnen serveras maträtter med den mängd fett och den fettsyresammansättning som de behöver.

2. Att Tyresö kommun startar testprojekt i linje med de nyaste rönen från Karolinska Institutet.

Förmodligen är det STOPP-studien (Stockholm Obesity Prevention Project) som Tegnér och Ronström hänvisar till när de skriver att *en nyutkommen undersökning från Karolinska Institutet pekar tydligt på att ett genomgripande och strukturerat arbete för att bryta utvecklingen mot ökad övervikt kan ge oväntat positiva resultat.*

De föreslår att Tyresö kommun ska starta ett testprojekt i linje med de nya rönen.

Enligt professor Claude Marcus vid Karolinska Institutet har studien presenterats på en kongress i Budapest under våren 2007, men den har inte publicerats ännu. På kongressen berättade man att STOPP-projektet hade pågått under fyra år. Nära 3000 barn i åldrarna 6-10 år vid tio grundskolor i Stockholmsområdet hade ingått i studien. Hälften av skolorna gjorde under denna period en hälsosatsning med mer motion och hälsosammare mat. I skolorna som satsade på bättre mat och mer rörelse sjönk andelen överviktiga barn från 22 till 16 procent. I kontrollskolorna där inga förändringar gjordes ökade andelen överviktiga barn från 18 till 21 procent. Projektet visade att små långvariga förändringar vad det gällde ätvanor och fysiska aktiviteter i skolan och på fritiden gav effekt för att förebygga övervikt. De flesta hälsosatsningar som gällde maten i skolan har redan genomförts i Tyresö. (Se punkt 1

För något år sedan förekom en debatt i media kring barnens tänder och tandvård. Detta efter att Sveriges tandläkare hade slagit larm om barns och ungdomars ökade konsumtion av läsk och godis. I samband med detta diskuterade rektorerna på våra 6-9 skolor utbudet i skolornas caféer. Diskussionerna utmynnade i att godis och läsk togs bort och att utbudet skulle vara inriktat på nyttigare mellanmål. I dag finns smörgåsar, yoghurt, mjölkdrycker, juice etc. Allt kanske inte är helt sockerfritt, men ändå nyttigare än tidigare.

Beträffande rörelse i skolan, så är det inskrivet i läroplanen att skolan skall sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk verksamhet inom ramen för hela skoldagen. Denna skrivning har resulterat i att skolorna arbetar mera med fysiska aktiviteter än tidigare. Det kan vara korta rörelsepass under teoretiska lektioner, teoretisk

kunskapsinhämtning kombinerad med rörelse, eller rastaktiviteter. Många lärare har gått fortbildning hos föreningen Friskis & Svettis och genom den lärt sig ett program som heter "Röris". Många skolor gör gemensamma friskvårdspromenader med eleverna och uppmanar föräldrarna att inte alltid skjutsa barnen till olika aktiviteter. "Gående skolbussar" är något som diskuteras på flera skolor. Det innebär att någon vuxen går med barnen till skolan och efter vägen ansluter fler och fler barn.

Det förekommer också ett samarbete med Korpen, där eleverna får prova på olika idrottsaktiviteter i syfte att intressera dem för någon idrottsförenings verksamhet eller idrottsutövande på egen hand.

Det finns en mycket stor medvetenhet hos skolans personal kring frågor som rör kost och motion. Skolhälsovården är också aktivt deltagande i arbetet. Säkert kan arbetet utökas, men vi är en god bit på väg.

Att starta ett testprojekt i Tyresö framstår som svårt då många hälsoåtgärder redan gjorts, och det därför blir svårt att mäta resultaten. Däremot bör hälsoarbetet fortsätta och utvecklas. Tyresö kommun bör utarbeta **ett tydligare övergripande kostpolitiskt program** som omfattar kommunens samtliga verksamheter.

3. Att Tyresö kommun ökar andelen ekologisk mat i kommunens verksamheter.

Tyresö kommun kommer att kunna öka inköpen av ekologiska livsmedel under 2008.

För närvarande pågår en livsmedelsupphandling där målet är att priserna för bl.a ekologiska livsmedel ska sänkas, vilket gör det lättare att öka inköpen av dessa. Enligt planeringen ska det nya livsmedelsavtalet börja gälla i januari 2008.

Regeringen föreslår att 25 procent av den offentliga konsumtionen ska utgöra ekologiska livsmedel år 2010. I Tyresö kommun är idag andelen ekologiska livsmedel ungefär en procent av den totala livsmedelskostnaden. För att nå regeringens mål om 25 procent till år 2010 krävs dock att budgeten för skolmaten ökas om kommunen samtidigt ska kunna efterfölja Livsmedelsverkets riktlinjer.

4 . Att Tyresö kommun verkar för en frivillig transfettmärkning av maträtterna på Tyresös restauranger.

Det finns ingen anledning att transfettmärka maträtter varken i skolrestaurangerna eller på övriga restauranger i Tyresö. Nedan följer en förklaring till varför.

Transfett finns ofta i de livsmedel som innehåller mycket mättat fett och liksom mättat fett ökar det risken för hjärt- och kärlsjukdomar. Enligt studier så äter de flesta svenskar cirka 2 gram transfett per dag, vilket är den högst tillåtna dagliga mängden enligt WHO. Däremot äter vi mellan 30 till 40 gram mättat fett per dag,

vilket är 10 till 15 gram mer än rekommenderat. Enligt de vetenskapliga studier som finns, så verkar det som om transfettet visserligen är ”farligare” än mättat fett, men det mättade fettet har mycket större betydelse för hälsan, eftersom vi äter alldeles för mycket av det.

Under de senaste åren har livsmedelsindustrin arbetat hårt för att minska eller helt ta bort transfetter från sina produkter. Men viss mat kan fortfarande innehålla en del transfett:

- Pommes frites
- Pajer och piroger
- Feta kondisbitar
- Småkakor och kex
- Godis
- Snacks.
- Grädde
- Smör
- Ost
- Fett kött från ko och lamm

Då i stort sett inget av ovanstående livsmedel serveras i skolan, finns ingen anledning till oro för att barnen ska få i sig transfetter via skollunchen.

Birgitta Wigren
Förvaltningschef

Marianne Wangenheim
Kostsamordnare

Monica Hedlund
Verksamhetschef